

Забезпечення гармонізації провадження у справі про банкрутство та виконавчого провадження

Вербіцька М.В.

к.ю.н., доц., доц., кафедри правового регулювання

економіки і правознавства

Януш М.М.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Основними елементами системи примусового виконання зобов'язань у господарських правовідносинах є виконавче провадження та банкрутство. У світовій практиці порядок примусового виконання судового рішення отримав назву «виконавчого процесу». Провадження у справах про банкрутство використовується для справедливого і однакового задоволення вимог не одного, як у виконавчому провадженні, а усіх кредиторів боржника, в умовах, коли є достатні підстави вважати, що майна боржника для повного задоволення всіх вимог буде недостатньо.

На сьогоднішній день узгодження інститутів банкрутства та виконавчого провадження є досить актуальним, оскільки, навіть на теоретичному рівні до кінця не врегульовано співвідношення цих понять.

Про існування проблеми у питанні співвідношення виконавчого провадження та провадження у справах про банкрутство свідчить також динаміка законотворчого процесу. Так, з 1999 року редакція п. 8 ч. 1 ст. 34 Закону про виконавче провадження, що обумовлює обов'язкове зупинення виконавчого провадження у зв'язку із відкриттям провадження у справі про банкрутство, змінювалася тричі. З 2000 року тричі також змінювалася редакція норм Закону про банкрутство, що визначають перелік вимог, на які поширюється дія мораторію на задоволення вимог кредиторів у справі про

банкрутство, та визначають коло вимог, щодо яких допускається виконавче провадження[1, 14].

Особливості правового регулювання банкрутства та виконавчого провадження в Україні активно досліджували у своїх наукових працях Р.Г. Афанасьєв, І. Л. Бородин, О.М. Бірюков, В.В. Джунь, Б.М. Малига, Б.М. Поляков, В.В. Радзивілюк, О.О. Степанов, М.І. Тітов та інші науковці.

Сучасна практика застосування законодавства, що визначає порядок здійснення виконавчого провадження і провадження у справах про банкрутство, породжує чимало проблем і запитань як у безпосередніх учасників цих процесів, так і в інших фахівців у сфері господарського права та процесу.

Зокрема, з одного боку, державні виконавці – особи, на яких покладено обов'язок здійснювати примусове виконання рішень суду, – скаржаться на виникнення суттєвих ускладнень і перешкод у виконанні судових рішень у випадку, коли щодо боржника поруч із виконавчим провадженням відкривається провадження у справі про банкрутство. З іншого боку, арбітражні керуючі – особи, які під час провадження у справах про банкрутство здійснюють функції з охорони та управління майном боржника, а також по задоволенню вимог кредиторів, – заявляють про численні конфлікти з Державною виконавчою службою, які обумовлені діями державних виконавців з звернення стягнення або накладення арештів на майно чи кошти боржників, які порушують права кредиторів – учасників провадження у справі про банкрутство або перешкоджають реалізації процедур відновлення платоспроможності боржників[1, 12].

Таким чином, для гармонізації виконавчого провадження та провадження у справі про банкрутство потрібно встановити заборону на існування виконавчого провадження одночасно із процедурою банкрутства. [2, 3].

При розбудові законодавства України, яким регулюється виконавче провадження та провадження у справі про банкрутство, припущено системну помилку – не враховано розбіжності між двома вказаними процесуальними інститутами – виконавчого провадження, як форми індивідуального

задоволення вимог кредиторів, і провадження у справі про банкрутство – форми колективного задоволення вимог усіх кредиторів в умовах недостатності майна.

З метою усунення суперечностей між процедурою виконавчого провадження та банкрутства, необхідно внести зміни до Закону України «Про виконавче провадження» та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», якими необхідно передбачити насамперед:

доповнення переліку підстав для відмови у відкритті виконавчого провадження такою підставою, як офіційне оприлюднення повідомлення про порушення справи про банкрутство боржника;

встановлення обов'язку державного виконавця закінчити виконавче провадження у випадку офіційного оприлюднення повідомлення про порушення справи про банкрутство боржника;

доповнення Закону України «Про виконавче провадження» новою статтею, якою необхідно визначити порядок передачі державним виконавцем виконавчого документа до господарського суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство боржника. Оскільки, наявність звернення особи до державного виконавця з вимогою про забезпечення примусового виконання судового рішення є достатнім проявом його волевиявлення для того, аби державний виконавець самостійно направив виконавчий документ до господарського суду для задоволення вимог такої особи в порядку провадження у справі про банкрутство, то й вимагати від кредитора надання додаткових заяв до господарського суду не має жодного сенсу. Таке вирішення питання позбавить стягувача необхідності здійснювати процедуру «переміщення» виконавчого документа від державного виконавця до господарського суду, а також позбавить ризику пропустити строк для звернення із вимогами в процедурі банкрутства.

З метою уникнення виконання судового рішення, боржники подекуди застосовують процедуру добровільної квазіліквідації. Відповідно до чинної

редакції ч. 2 ст. 65 Закону України «Про виконавче провадження» у випадку ліквідації боржника — юридичної особи виконавчий документ передається до ліквідаційної комісії для вирішення питання про подальший порядок виконання рішення [4].

Отримавши виконавчі документи, утворена боржником, що ліквідується, ліквідаційна комісія фактично припиняє своє функціонування, подальша процедура ліквідації не здійснюється, судові рішення не виконуються. Для недопущення зловживань з боку боржника процедурою добровільної ліквідації ч. 2 ст. 65 Закону України «Про виконавче провадження» необхідно виключити, натомість положення ст. 36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», якою визначено порядок проведення державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації, доповнити заборonoю здійснювати ліквідацію боржника — юридичної особи за наявності стосовно неї відкритого виконавчого провадження або передбачити процедуру схвалення звіту про ліквідацію лише після задоволення вимог усіх стягувачів в усіх порушених виконавчих провадженнях, у яких юридична особа, що ліквідується виступає боржником. Тоді відбудуватиметься подвійна фільтрація – виявлення недобросовісних боржників.

Отже, описувані нами процесуальні інститути тісно між собою пов'язані і мають взаємодоповнювати один одного, оскільки обидва спрямовані на задоволення безспірних вимог кредиторів і нівелювання недобросовісної поведінки боржника, якщо така має місце. Таким чином, коли розпочато процедуру банкрутства, усі відкриті стосовно боржника виконавчі провадження мають закінчуватися, а виконавчі документи надсилатися до господарського суду для подальшого стягнення в межах процедури банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Волков А. Усунення колізій в регулюванні процедур банкрутства та виконавчого провадження / А. Волков // Юстиніан. – 2008. - № 12. – С.12-15

2. Гайовик М. О. Правове регулювання банкрутства в Україні / М.О. Гайовик // Наукове товариство Івана Кушніра . – 2012. – № 3. – С. 2-6

3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30 червня 1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

4. Про виконавче провадження: Закон України від 30 червня 1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

5. Ніколаєв І. Удосконалення системи примусового виконання зобов'язань у виконавчому провадженні та процедурі банкрутства / І. Ніколаєв // Право України . – 2010. - №11. – С. 7-11